

er enkele duizenden waren, misschien ca. tweeduizend. In het kamp zijn in totaal, de vierde periode inbegrepen, negen-en-dertig gevangenen omgekomen (dat blijkt uit gegevens van de gemeentesecretarie te Ommen) en van hen zijn minstens vijf door bewakers doodgeschoten.

★

Het kamp Ommen heeft veel op het kamp Amersfoort geleken: het was een wanordelijk kamp en talrijke bewakers (er waren onder hen nogal wat lieden uit de achterbuurten van de grote steden in het westen des lands) gedroegen zich als de ranselaars onder de *Kapo's* in de 'officiële' concentratiekampen. Schwier, de eigenlijke chef, was veelvuldig afwezig, maar als hij er was, nam hij vaak aan de mishandelingen deel. Voor de dagelijkse gang van zaken was Diepgrond verantwoordelijk; hij had, aldus het Bijzonder Gerechtshof dat hem na de oorlog vonniste, 'in het algemeen geen slechte naam bij de gevangenen'¹ (behalve, zo voegen wij toe, bij de Joden onder die gevangenen), maar hij was niet bij machte, tegen Schwier en de ranselaars zijn wil door te zetten, zij het dat sommige bewakers bij wangedrag wel door hem gestraft werden. Eén van die bewakers droeg de bijnaam van 'de bandiet' (daar had hij het ook naar gemaakt), verscheidene van de overigen waren geen haar beter. Een gevangene die in '42 met een groep anderen Ommen binnengevoerd werd, kreeg bij de ingang omdat hij een paar woorden gefluisterd had, van de schildwacht een klap met de gummistok in zijn gezicht. 'Dat binne nou so onse methodes', zou de schildwacht daarbij gezegd hebben, 'we segge hier niet veel, we ramme alleenig.'²

'Geramd' werd niet alleen met gummistokken, maar ook met knuppels en karwatsen. Een specialiteit van Ommen was 'de grammfoonplaat': een gevangene moest zijn linkerwijsvinger in zijn rechteroor steken en zijn rechterwijsvinger in de grond en dan onder stokslagen net zo lang om zijn eigen 'as' draaien tot hij er bij neerviel. Bij dat alles regende het liederlijke uitlatingen, speciaal ook over koningin Wilhelmina - 'de hoer van Haile Selassie', zoals een van de ergste ranselaars, J. F. J. Boxmeer, placht te zeggen.³

¹ BG-Arnhem: Sententie, 13 mei 1949, inz. K. L. Diepgrond, p. 21 (Doc I-342, a-2). ² *In de klauwen der SS*, p. 6. ³ PRA-Den Haag: p.v. inz. J. F. J. Boxmeer (24 juni 1946), p. 1 (getuige W. J. C. Peters) (Doc I-198 A, a-1).